

Edyta Łyżwa

Euro jako wspólna waluta Europy : narodziny systemu, jego rola i perspektywy dla Polski

Acta Scientifica Academiae Ostroviensis nr 4, 109-129

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

EDYTA ŁYŻWA

EURO JAKO WSPÓLNA WALUTA EUROPY - NARODZINY SYSTEMU, JEGO ROLA I PERSPEKTYWY DLA POLSKI

Euroland to potoczne określenie jedenastu państw, które przystąpiły 1 stycznia 1999 roku do Europejskiej Unii Monetarnej. Austria, Belgia, Finlandia, Francja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Niemcy, Portugalia, Włochy to 2,365 mln km powierzchni zamieszkałej przez 291 mln ludzi, którzy dobrowolnie zrezygnowali z własnej waluty na korzyść „waluty nowego tysiąclecia”.

7 lutego 1992 roku państwa Europy podpisały w Maastricht Traktat (wszedł w życie 1 listopada 1993 roku) na mocy którego utworzono Unię Europejską. Do jej celów zaliczono m.in. „*promowanie zrównoważonego i trwałego postępu gospodarczego i społecznego, w szczególności poprzez utworzenie obszaru bez granic wewnętrznych, poprzez wzmocnienie spójności społecznej i ekonomicznej oraz przez utworzenie unii gospodarczej i walutowej, bezwzględnie obejmującej wspólną walutę*”¹. Poszczególne artykuły Traktatu oraz załączniki do niego określają etapy dochodzenia do unii, kryteria, jakie muszą być przez uczestników spełnione oraz zasady wspólnej polityki gospodarczej i pieniężnej. Były to pierwsze konkretne i najistotniejsze ustalenia dotyczące utworzenia unii gospodarczej i walutowej. Ważną rolę we wprowadzeniu jednolitej waluty na terenie Unii Europejskiej odegrały również wcześniejsze prace tzw. Komitetu Delorsa², opublikowane w 1989r.

Raport Delorsa zmodyfikowany przez ustalenia z Maastricht podzielił proces dochodzenia do EMU na trzy etapy³:

- 1 etap (od 1 lipca 1990 roku), to utworzenie Jednolitego Rynku opartego na swobodnym przepływie ludzi, towarów, usług i kapitału;

¹ Za: Red. nauk. E. Kawecka-Wyrzykowska, E. Synowiec, *Unia Europejska. Integracja Polski z Unią Europejską*, Warszawa 1997, s. 307

² powołany decyzją Rady Europejskiej (Hanower, czerwiec 1988r.) w celu opracowania konkretnych działań prowadzących do realizacji Unii Gospodarczej i Walutowej w ramach Wspólnoty Europejskiej.

Por: L. Ciamaga i inni, *Unia Europejska*, Warszawa 1997, s. 264 - 268

³ Por: Red. nauk. E. Kawecka-Wyrzykowska, E. Synowiec, *Unia Europejska...*, s. 307-314

- 2 etap (od 1 stycznia 1994 roku), to spełnienie przez państwa członkowskie tzw. kryteriów konwergencji, utworzenie instytucji potrzebnych do realizacji EMU⁴, uniezależnienie banków centralnych od rządów;
- 3 etap (od 1 stycznia 1999 roku), to zastąpienie walut narodowych jednolitą europejską walutą, rozpoczęcie działalności Europejskiego Banku Centralnego i Europejskiego Systemu Banków Centralnych.

Samo utworzenie Unii Gospodarczej i Walutowej to trzy fazy⁵:

- Faza A (interim period)– maj-grudzień 1998r. - ustalenie listy państw zakwalifikowanych do EMU, utworzenie EBC oraz ustalenie wzajemnych kursów wymiany między walutami państw członkowskich;
- Faza B (transitional period) – styczeń 1999r.-grudzień 2001r.- to wprowadzenie jednolitej europejskiej waluty euro, określenie nieodwołalnych kursów wymiany między euro a walutami narodowymi państw członkowskich, rozpoczęcie działalności EBC i ESBC;
- Faza C (final period)-styczeń-lipiec 2002r.- to wycofanie z obiegu monet i banknotów narodowych, wprowadzenie do obiegu monet i banknotów euro.

W dniach 1-3 maj 1998 roku na szczycie przywódców państw Unii Europejskiej w Brukseli ustalono listę państw, które mogą uczestniczyć w Unii Gospodarczej i Walutowej. Lista ta powstała w oparciu o kryteria konwergencji określone w Traktacie z Maastricht. Wśród wymaganych kryteriów zbieżności znajdowały się⁶:

- **stabilność cen:** średnia stopa inflacji w roku poprzedzającym badanie dotyczące spełnienia kryteriów spójności nie powinna być wyższa niż o 1,5 punktu procentowego od wskaźnika odnotowanego w trzech najlepszych pod tym względem krajach; inflacja powinna być mierzona za pomocą wskaźnika cen konsumpcyjnych ustalonego na porównywalnych zasadach uwzględniających różnice w definicjach narodowych;
- **deficyt budżetowy:** udział planowanego lub aktualnego deficytu rządowego w produkcie krajowym brutto (PKB) mierzonym w cenach rynkowych, w roku poprzedzającym badanie nie powinien, przekraczać 3%;

⁴ powołanie w grudniu 1993 roku Decyzją Rady Europejskiej Europejskiego Instytutu Walutowego z siedzibą we Frankfurcie nad Menem, który zastąpił Komitet Gubernatorów Banków Centralnych i stanowił prototyp Europejskiego Banku Centralnego

⁵ Por: K. Szela, *Wprowadzenie euro – geneza, kluczowe decyzje, aspekty prawne*, „Bank i Kredyt”, nr 10 1998, s. 15

⁶ Por: *Unia Europejska...*, s. 310.

- **dług publiczny:** w roku poprzedzającym badanie udział tego zadłużenia w PKB mierzonym w cenach rynkowych nie powinien przekroczyć 60%;
- **stopy procentowe:** średnia nominalna długookresowa stopa procentowa nie powinna być wyższa więcej niż o 2 punkty procentowe od stopy procentowej w trzech krajach o najniższym poziomie inflacji w roku poprzedzającym badanie; stopy procentowe powinny być mierzone na podstawie oprocentowania długoterminowych obligacji rządowych lub innych porównywalnych papierów wartościowych, przy uwzględnieniu różnic w definicjach narodowych;
- **udział w mechanizmie kursowym Europejskiego Systemu Walutowego (ERM):** kraj członkowski powinien respektować, bez szczególnych napięć, normalny przedział wahań kursów walut przewidziany w ramach mechanizmu kursowego przynajmniej w ciągu ostatnich dwóch lat przed badaniem dotyczącym spełnienia kryteriów spójności. Dewaluacja może być dokonana tylko w razie konieczności i za zgodą pozostałych państw członkowskich.

Stopień spełnienia kryteriów konwergencji przez poszczególne państwa UE prezentuje poniższa tabela⁷:

	Inflacja	Deficyt budżetowy i dług publiczny						Kurs walutowy	Długookresowe stopy procentowe
	Styczeń 1997	Występowanie nadmierne-go deficytu	Deficyt (% PKB)	Dług publiczny (% PKB)			Uczestnictwo w ERM	Styczeń 1997	
			1997	1997	Zmiana względem poprzedniego roku				
					1997	1996			1995
Wartość Bazowa	2,7		3,0	60,0				7,8	
Belgia	1,4	Tak	2,1	122,2	-4,7	-4,3	-2,2	Tak	5,7
Dania	1,9	Nie	-0,7	65,1	-5,5	-2,7	-4,9	Tak	6,2
Niemcy	1,4	Tak	2,7	61,3	0,8	2,4	7,8	Tak	5,6
Grecja	5,2	Tak	4,0	108,7	-2,9	1,5	0,7	Tak	9,8
Hiszpania	1,8	Tak	2,6	68,8	-1,3	4,6	2,9	Tak	6,3
Francja	1,2	Tak	3,0	58,0	2,4	2,9	4,2	Tak	5,5
Irlandia	1,2	Nie	-0,9	66,3	-6,4	-9,6	-6,8	Tak	6,2
Włochy	1,8	Tak	2,7	121,6	-2,4	-0,2	-0,7	Tak	6,7
Luksemburg	1,4	Nie	-1,7	6,7	0,1	0,7	0,2	Tak	5,6

⁷ Za: K. Szeląg, *Wprowadzenie euro...*, s. 17

Holandia	1,8	Nie	1,4	72,1	-0,5	-1,9	1,2	Tak	5,5
Austria	1,1	Tak	2,5	66,1	-3,4	0,3	3,8	Tak	5,6
Portugalia	1,8	Tak	2,5	62,0	-3,0	-0,9	2,1	Tak	6,2
Finlandia	1,3	Nie	0,9	55,8	-1,8	-0,4	-1,5	Tak	5,9
Szwecja	1,9	Tak	0,8	76,6	-0,1	-0,9	-1,4	Nie	6,5
Wlk. Brytania	1,8	Tak	1,9	53,4	-1,3	0,8	3,5	Nie	7,0
UE	1,6		2,4	72,1	-0,9	2,0	3,0		6,1

11 państw członkowskich UE osiągnęło wysoki poziom⁸ trwałej zbieżności gospodarczej i zostały zakwalifikowane do uczestnictwa w EMU.

Grecja i Szwecja zostały uznane za państwa nie spełniające kryteriów konwergencji (Szwecja celowo nie spełniła jednego z kryteriów, by tym samym uzyskać pretekst do nie uczestniczenia w Unii Gospodarczej i Walutowej – umyślnie nie przystąpiła do mechanizmu stabilizującego kurs unijnych walut ERM. Grecja została, ze względu na zbyt duży deficyt budżetowy, dług publiczny i inflację, wyłączona.). Wielka Brytania i Dania zrezygnowały z udziału w EMU. Zostały objęte tzw. derogacją⁹, co oznacza, że nie będą uczestniczyć w EMU od początku, choć mogą to zrobić w terminie późniejszym.

Państwa Eurolandu przystąpiły 01.01.1999r. do realizacji unii monetarnej, mając¹⁰:

	Francja	Irlandia	Portugalia	Włochy	Hiszpania	Luksemburg	Austria	Finlandia	Holandia	Belgia	Niemcy
Syst. em. pol.	Republika parlamentarna	Republika parlamentarna	Republika parlamentarna	Republika parlamentarna	Monarchia parlamentarna	Monarchia parlamentarna	Republika parlamentarna	Republika parlamentarna	Monarchia parlamentarna	Monarchia parlamentarna	Republika parlamentarna
Szef państwa	Jacques Chirac	Mary Mc Aleese	Jorge Sampaio	Oscar L. Scalfaro	Juan Carlos I de Bourbon	Jean de Nassau-Weilbourg	Thomas Klestil	Martti Ahtisaari	Beatrix I	Albert II	Roman Herzog
Premier	Lionel Jospin	Bertie Ahern	Antonio Guterres	Masimo d'Alema	Jose Maria Aznar	Jean-Claude Juncker	Victor Klima	Paavo Lipponen	Wim Kok	Jean Luc Dehaene	Gerhard Schröder
Powier.	549 000	70 000 km ²	92 000 km ²	301 000	505 000	3 000 km ²	84 000 km ²	337 000	41 000 km ²	31 000 km ²	357 000

⁸ Na temat poziomu zbieżności przygotowano dwa niezależne raporty. Komisja Europejska opracowała *Raport o Konwergencji 1998* a Europejski Instytut Walutowy *Raport o Konwergencji*, które zawierają ocenę spełnienia przez poszczególne państwa członkowskie kryteriów konwergencji. Jest ona w obu przypadkach podobna. Por: K. Szelaż, *Wprowadzenie euro...*, s. 16

⁹ Państwa o statusie „opt – out”; derogacja (łac.) uchylenie mocy obowiązującej przepisu prawnego

¹⁰ Por: *Twarda podstawa jedności*, „Rynki Zagraniczne”, nr 5-6 1999, s. 4

zch- nia	km ²			km ²	km ²			km ²			km ²
Licz- ba mies- zk	58,6 mln	3,6 mln	9,9 mln	57,4 mln	39,7 mln	0,4 mln	8,1 mln	5,1 mln	15,6 mln	10,2 mln	82 mln
Glo- bal- ny PKB	1 283 mld ecu	50 mld ecu	87 mld ecu	1 063 mld ecu	485 mld ecu	15 mld ecu	187 mld ecu	90 mld ecu	325 mld ecu	217 mld ecu	1 928 mld ecu
Doc- h. narod- na gło- wę	22 096 ecu	14 014 ecu	8 784 ecu	18 508 ecu	12 404 ecu	35 747 ecu	23 138 ecu	17 693 ecu	21 014 ecu	21 347 ecu	25 583 ecu
Sto- pa bez- ro- bo.	11,8%	9,1%	5,1%	12,2%	19,1%	3,1%	6,1%	10,9%	4,1%	11,8%	11,2%
Sto- pa wzr- ostu	2,9%	8,6%	3,8%	2,4%	3,5%	3,4%	2,7%	4,2%	3,7%	2,7%	2,7%
Def- icyt bud- żet- owy	-2,9% PKB	2,5% PKB	-2,3% PKB	-2,6% PKB	-1,9% PKB	2,2% PKB	-2,2% PKB	0,7% PKB	-1,2% PKB	-1,3% PKB	-2,6% PKB
Dłu- g pu- blic- z. brutt- o	58,9% PKB	55,1% PKB	58,3% PKB	119,3 % PKB	67,2% PKB	7,1% PKB	64% PKB	52,8% PKB	67,9% PKB	117,4% PKB	60,6% PKB
Infl- cja	0,6%	2,7%	2,6%	2,2%	2,3%	1,4%	1,1%	1,5%	2,2%	1,1%	1,0%
Dłu- go- ter- mino- we sto- py pro- cent	3,9%	4,1%	4,2%	4,1%	4,1%	4,1%	4,1%	4,1%	4,0%	4,1%	3,9%

Na wspomnianym szczycie państw UE w Brukseli ustalono nieodwołalne bilateralne kursy wymiany pomiędzy walutami państw strefy euro. Artykuł 109 Traktatu z Maastricht nałożył bowiem obowiązek okre-

ślenia wzajemnych kursów walut narodowych strefy euro oraz kursy euro wobec każdej z walut narodowych strefy euro.

Od dnia 1 stycznia 1999 roku obowiązują wymienione poniżej bilateralne kursy wymiany¹¹.

	Niemcy DEM	Belgia / Luksemburg BEF / LUF	Hiszpania ESP	Francja FRF	Irlandia IEP	Włochy ITL	Holandia NLG	Austria ATS	Portugalia PTE	Finlandia FIM
100 DEM										
100 BEF / LUF	2062,55									
100 ESP	8507,22	412,462								
100 FRF	335,386	16,2609	3,94237							
100 IEP	40,2676	1,95232	0,473335	12,0063						
100 ITL	99000,2	4799,90	1163,72	29518,3	2458,56					
100 NLG	112,674	5,46285	1,32445	33,5953	2,79812	1,13812				
100 ATS	703,552	34,1108	8,27006	209,774	17,4719	7,10657	624,415			
100 PTE	10250,5	496,984	120,492	3056,34	254,560	103,541	9097,53	1456,97		
100 FIM	304,001	14,7391	3,57345	90,6420	7,54951	3,07071	269,806	43,2094	2,96571	

Stosunek walut narodowych do euro został określony 31 grudnia 1998 roku i do dnia 31 grudnia 2002r będą obowiązywały niezmiennie kursy euro w stosunku:

1 euro =

13,7603 szylingów austriackich

40,3399 franków belgijskich

40,3399 franków luksemburskich

5,94573 marek fińskich

6,55957 franków francuskich

166,386 peset hiszpańskich

1936,27 lirów włoskich

1,95583 marki niemieckiej

¹¹ Joint Communiqué on the determination of the irrevocable conversion rates for the euro, European Union, 2 Maj 1998 Za: K. Szelać, *Wprowadzenie euro...* s. 18

200,482 escudo portugalskich
0,787564 funta irlandzkiego
2,20371 guldenów holenderskich

Kursy wymiany opisano jako liczby złożone z sześciu kolejnych cyfr (niezależnie od tego, po której znajduje się przecinek). Do ich określenia niezbędna była znajomość ostatniego kursu ECU. Nieodwołalny kurs wymiany dla euro ustalono najpierw poprzez określenie kursów wymiany walut narodowych UE wobec USD. Następnie określono kurs wymiany ECU wobec USD, a w końcu obliczono kursy wymiany ECU wobec walut narodowych państw strefy euro. 31 grudnia 1998r kurs euro został ustalony na poziomie 1,16 dolara. Ostatecznie ECU zostało wymienione na euro w stosunku 1:1 i, zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami 1 stycznia 1999r po spędzeniu sylwestrowej nocy przez tysiące pracowników różnych instytucji finansowych na całym świecie nad przeliczaniem walut narodowych na euro, nowy pieniądz rozpoczął swoje życie. Od tego dnia wszystkie zawarte w kontraktach handlowych odniesienia do ECU zostają zastąpione odniesieniami do euro w stosunku 1:1.

Również konwersja jednej waluty narodowej strefy euro na inną walutę narodową strefy euro odbywa się poprzez euro z wykorzystaniem nieodwołalnych kursów wymiany. Jest to tzw. konwersja trójstronna. Sumy z niej otrzymane mogą być zaokrąglane zarówno w górę jak i w dół. Przykładem jest poniższa wymiana.

Operacja zamiany 1000 marek niemieckich DEM na równowartość w szylingach austriackich ATS:

1 EUR = 13,7603 ATS

1 EUR = 1,95583 DEM

1000 DEM : 1,95583 = 511,291881 EUR

511,291881 EUR x 13,7603 = 7035,53 ATS

W przypadku konwersji waluty narodowej strefy euro na inną walutę (spoza strefy euro) wykorzystywana jest tzw. konwersja poprzez euro. Waluta narodowa zostaje początkowo wymieniona na euro za pomocą nieodwołalnych kursów wymiany wobec euro, a następnie poprzez rynkowy kurs wymiany między euro a walutą z „zewnątrz” ostatecznie określona. W przypadku konwersji waluty spoza strefy euro na walutę z euro-zone proces przebiega odwrotnie.

Zasady wprowadzenia nowej waluty i jej status prawny reguluje Rozporządzenie Rady 974/98 z 3 maja 1998r. w sprawie wprowadzenia euro oraz Rozporządzenie Rady 1103/97 w sprawie niektórych postanowień dotyczących wprowadzenia euro. Zgodnie z nimi w okresie od 1 stycznia

1999 roku do 31 grudnia 2001 roku na terenie państw członkowskich EMU będą w obiegu zarówno waluty narodowe jak i euro, przy czym prawnym środkiem płatniczym będą nadal waluty narodowe. Euro jest więc stosowane wyłącznie w operacjach bezgotówkowych. Można posługiwać się nim poprzez np. wystawianie w euro rachunków, wyrażanie zawartości kont, płacąc za pomocą czeków, kart bankomatowych. Równocześnie polityka pieniężna i kursowa państw członkowskich, transakcje na rynkach międzybankowych, pieniężnych i kapitałowych są prowadzone w euro.

Istotną rolę w realizacji EMU i wprowadzaniu nowej waluty odgrywa Europejski System Banków Centralnych (European System of Central Bank). Jego jednostką centralną jest utworzony w czerwcu 1998 roku Europejski Bank Centralny współpracujący z bankami centralnymi krajów należących do Eurolandu¹². Zgodnie z art. 105 A Traktatu o Wspólnocie Europejskiej „*Europejski Bank Centralny ma wyłączne prawo upoważnienia do emisji banknotów we Wspólnocie. EBC i narodowe banki centralne mogą emitować także banknoty. Banknoty emitowane przez EBC i banki centralne są jedynym prawnym środkiem płatniczym we wspólnocie*”¹³.

ESBC oprócz posiadania wyłącznego prawa decydowania o wypuszczaniu banknotów na obszarze Wspólnoty ma szereg zadań, wśród których najważniejsze to utrzymanie stabilności cen. Ale to także kształtowanie i realizacja polityki pieniężnej Unii, utrzymywanie rezerw dewizowych krajów członkowskich, zarządzanie nimi, czuwanie nad sprawnym funkcjonowaniem systemu płatniczego w Unii oraz nadzorowanie instrumentów kredytowych i finansowych.

ESBC jest instytucją ponadnarodową, której traktat z Maastricht zapewnił pełną niezależność od rządów państw członkowskich. Tak one, jak i instytucje wspólnoty zostały zobowiązane do niewywierania nacisku na organy decyzyjne ESBC.

Podstawowa jednostka pieniężna euro dzieli się na sto centów (euro-centów). Będzie funkcjonować w obiegu w postaci banknotów o nominałach 5,10,20,50,100,200 i 500 euro, drukowanych przez banki centralne krajów członków EMU pod nadzorem Europejskiego Banku Centralnego.

Wszystkie banknoty są identyczne¹⁴ - zarówno awers jak i rewers jest wspólny na całym obszarze. Początkowo jako oprawę graficzną bankno-

¹² oraz tych Państw, które nie przystąpiły do III fazy

¹³ Za: J. Borowiec, K. Wilk, *Teoria i praktyka Europejskiej Integracji Gospodarczej*, Wrocław 1997, s. 115

¹⁴ Gdyby tak nie było pojawiłyby się techniczne problemy związane z ich obiegiem. Banki centralne posiadające banknoty Euro pochodzące z emisji innych krajów Eurolandu mu-

tów planowano użycie podobizn sławnych postaci. Pomysł ten jednak odrzucono, gdyż jak stwierdził Yves-Thibault de Silguy, komisarz Unii Europejskiej odpowiedzialny za program euro: „*Historia kontynentu to niemal nieprzerwane pasmo konfliktów. Porozumienie w kwestii wyboru historycznych postaci okazało się trudne*”¹⁵. Stąd banknoty euro zilustrowane zostały motywami architektonicznymi charakterystycznymi dla poszczególnych epok historycznych. Na rewersie znajduje się rysunek mostu; na awersie zaś okna lub łuku. Banknoty o różnych nominałach różnią się między sobą nie tylko wzorem ale również kolorami i rozmiarami.

Euro to również dwie monety o wartości 1 i 2 euro oraz eurocenty o nominałach 1, 2, 5, 10, 20 i 50 jednostek. Różnią się wzorem, średnicą, grubością, wagą, kolorami, materiałem z którego zostały wykonane. Monety jeden i dwa euro są zrobione z niklu „wprasowanego” między stop miedzi w technologii opatentowanej przez niemiecki koncern Kruppa. Jeden euro ma srebrzysty, niklowy środek obwiedziony złotym pierścieniem. Moneta dwa euro odwrotnie. Pozostałe monety zostały wykonane ze stali pokrytej miedzią (jedno-, dwu- i pięciocentowe) lub tzw. nordyckiego złota – złotego stopu odkrytego w Szwecji.

Wszystkie monety mają jednolity awers natomiast rewers członkowie EMU opracowali we własnym, narodowym charakterze. Do obiegu wchodzi więc 88 różnych monet. Wszystkie monety oraz banknoty są oznaczone wzorowaną na greckiej literze Epsilon literą E (podwójnie poziomo przekreśloną), która ma być symbolem stabilności waluty.

Szacuje się, że dla potrzeb nowego systemu potrzebne jest 13 mld banknotów i 50 mld monet. Wszystkie monety i banknoty są odpowiednio zabezpieczone a ponadto państwa członkowskie zobowiązały się do wprowadzenia odpowiednich sankcji dla fałszerzy euro.

Zobowiązania takie muszą podpisać również cztery minipaństwa, które znalazły się obok 11 państw tworzących EMU w strefie Eurolandu – Watykan, San Marino, Monako i Andora. Andora nie posiada oficjalnej waluty – na jej terytorium używa się zarówno hiszpańskich peset, jak i francuskich franków. Z czasem zostaną więc one automatycznie zastąpione przez euro. Pozostałe posiadają walutę oficjalną. Watykan i San Marino – lira włoskiego, Monako – francuskiego franka. Państwa te mogą, po-

siałyby dokonywać ich segregacji i odsyłać do rodzimych banków emitentów gdyż tylko te banki centralne mogłyby wycofać np. zniszczony banknot z obiegu. Przedstawiciele banków centralnych zdecydowali więc, że dla stworzenia sprawnie funkcjonującego organizmu gospodarczego niezbędne jest drukowanie jednolitych banknotów na całym obszarze Eurolandu.

¹⁵ R. Kunzig, *Nowa waluta starego kontynentu*, „Przegląd Reader's Digest”, marzec 1999, s. 44

przez zawarcie stosownych umów (z Włochami lub Francją), używać euro jako oficjalnej waluty w zamian za zobowiązanie, że wcielią w życie wszelkie przepisy unijne odnoszące się do euro. Nie będą mogły same emitować ani banknotów, ani monet euro, ale mogłyby to zlecać państwu, z którym zawarły umowę. Dzięki temu stanie się możliwe nadanie im charakteru narodowego – np. mogłyby się znaleźć na nich podobizna papieża. Pierwszej transakcji w Euro dokonał jeden z australijskich banków w Sydney, który w pierwszych godzinach funkcjonowania nowego systemu kupił 5 milionów Euro po 1,174 USD za euro. Wkrótce w ślad za nim podążyły inne banki, w tym japońskie, podnosząc kurs euro do najwyższego tego dnia poziomu 1,191 USD¹⁶. Pierwsza transakcja kartowa w euro miała miejsce również 1 stycznia 1999 roku. Koordynator Programu Euro organizacji Europay International¹⁷ Dominique Bichut kupił bilet na samolot z Brukseli do Frankfurtu¹⁸.

Możliwość dokonywania transakcji w euro to wyzwanie przede wszystkim dla banków, które jako pierwsze muszą przystosować swoją ofertę do rozliczeń w nowej walucie. Duże banki o profilu międzynarodowym (ABN-Amro, ING, Deutsche Bank) przygotowywały się do nowych warunków przez kilka lat i obecnie dysponują przewagą na tym polu.

Nie tylko instytucje finansowe, ale także przedsiębiorstwa będą musiały dostosować się do wprowadzenia euro. Powstają nowe uwarunkowania w handlu, reklamie czy usługach. Np.: zgodnie z zaleceniem Komisji 98/287/EC z 23 kwietnia 1998 roku dotyczącego podwójnego podawania cen i innych sum pieniężnych, ceny w sklepach podawane są zarówno w walucie narodowej, jak i w ich równowartości w euro. Tzw. podwójne podawanie ma pomóc konsumentom przygotować się do dokonywania transakcji w nowej walucie.¹⁹

Do rąk klientów monety i banknoty euro trafią 1 stycznia 2002 roku. Wejście w ten okres będzie oznaczało pojawienie się w obiegu banknotów i monet euro przy równoczesnym wycofywaniu narodowych. Stosowanie podwójnych walut będzie trwało nie dłużej niż 6 miesięcy. W tym czasie krajowe waluty będą stopniowo zastępowane przez euro i stracą ważność nie później niż 30 czerwca 2002r. Tylko do tego czasu rozliczenia finansowe będą mogły być przeprowadzane w euro lub w walutach krajowych zgodnie z zasadą „bez zakazów, bez przymusu” (no compulsion, no prohi-

¹⁶ Za: G. Brucki, *Euro ruszyło bez żadnych potknięć*, „Puls biznesu”, 5 stycznia 1999, s. 9

¹⁷ Europay International organizacja wydająca karty płatnicze opatrzone znakiem Euro-Card/MasterCard, Maestro, Cirrus, eurocheque (przyp. autora)

¹⁸ Za: G. Brucki, *Euro ruszyło...*, s. 9

¹⁹ Por: K. Szela, *Wprowadzenie euro...*, s. 23

bition). Od 1 lipca 2002 roku jedynym prawnym środkiem płatniczym stanie się euro. Jeszcze jednak przez kilka lat banki narodowe będą dokonywały wymiany walut narodowych.

Wprowadzenie nowej, jednolitej waluty wiąże się z wieloma korzyściami. Pierwszą ich ocenę opublikowano w 1990 roku w tzw. raporcie Emersona²⁰. Od tamtej pory wielokrotnie podkreślano walory unii monetarnej.

Istnienie wielu walut, zmienność stosunku wymiennego między nimi, związane z tym ryzyko kursowe, negatywnie wpływało na opłacalność handlu wewnątrzunijnego i na możliwość dalszego wzrostu wymiany handlowej między krajami Unii Europejskiej. Dopóki w Europie mieliśmy wiele walut narodowych mogła pojawić się nagła i nieoczekiwana zmiana ich kursów. Obecna znacznie większa stabilność kursu jednej waluty w stosunku do walut zewnętrznych zwiększa wiarygodność państw Unii Europejskiej.

Wspólna waluta ułatwia podejmowanie decyzji inwestycyjnych przez firmy. Zwiększa to wymianę, uaktywnia małe i średnie przedsiębiorstwa, zmniejsza globalną niepewność. Wprowadzenie jednolitej waluty wyeliminowało np. koszty transakcji wynikające z konieczności wymian walut narodowych. Stanowią one w małych i średnich firmach 1-2% wszystkich kosztów. Wprowadzenie jednolitej waluty pozwoli im, wg szacunków Unii Europejskiej, zaoszczędzić około 15 mld²¹ Ecu.

Dzięki wprowadzeniu euro ceny w państwach EMU stały się porównywalne – rynek stał się bardziej przejrzysty. Ułatwia to przedsiębiorstwom podejmowanie decyzji i stwarza lepsze warunki dla konkurencji. Dobry przepływ informacji zwiększa efektywność alokacji zasobów, prowadząc do wzrostu jakości oferowanych produktów oraz spadku cen. Sytuacja klienta ulega poprawie.

Francuski Instytut Demoscopie porównał ceny stu produktów powszechnego użytku wybranych przez francuski tygodnik „L'Express” spośród popularnych marek. Okazało się, że różnice cen w strefie euro mogą sięgać kilkudziesięciu procent. Opierają się na tych badaniach Demoscopie podzielił państwa Eurolandu, uznając, że Luksemburg, Portugalia, Hiszpania, Włochy i Niemcy są stosunkowo tańsze, Austria, Francja,

²⁰ M. Emerson: *Marche unique, monnaie unique*. Paris: Economica 1990

²¹ Rozbieżności u różnych autorów: Raport Emersona to 13-19 mld ECU; I. Popiuk-Rysińska, *Unia Europejska*, Warszawa 1998, s. 69 to 15 mld ECU; J. Pietrucha, *Instytucjonalne dylematy przystąpienia do europejskiej Unii Gospodarczej i Walutowej (...)*, „Studia europejskie” nr 4 1998, s. 65 to 20-25 mld ECU

Belgia, Holandia, Irlandia stosunkowo droższe a Finlandia droga²² (tu wśród produktów żywnościowych tylko ceny ryb są niższe od średniej w UE)

Poniższa tabela prezentuje wybrane popularne produkty dostępne w 11 państwach strefy euro (i w Polsce) oraz ich ceny w euro²³.

	Pol- ska	Fran- cja	Irlandia	Luksem.	Hisz- pania	Finlandia	Niemcy	Włochy	Belgia	Holandia	Austria	Portugalia
Big Mac w McDonalds	1.32	2.82	2.35	2.95	2.25	3.36	2.53	2.40	2.60	2.25	2.55	2.19
Coca-cola, 1,5 litra	1.00	1.01	1.04	1.03	0.98	1.90	1.12	1.21	1.21	1.16	0.96	0.70
Wódka Smirnoff, 0.7 litra	9.45	10,1 1	15,2 2	8.40	5.81	23,2 1	11.24	6.66	9.64	11,3 4	9.10	7.70
Prezerwatywy Durex, 12 sztuk	4.36	8.38	10,1 5	3.92	8,11	4,36	5.62	7.75	4.88	10,0 1	5.19	6.29
Paczka papierosów Marlboro	1.21	2.96	4.04	2.21	2.25	3.70	2.56	2.84	2.93	2.68	3.00	1.95
Bilet do kina w centrum stolicy	3.65	6.86	5.71	6.20	4,51	7,99	6.14	6.71	5.95	6.81	7.27	3.99
Wizyta u prywatnego lekarza internisty	7.31	18,2 9	27,9 3	18,9 6	42,0 7	33,0 5	66,47	-	14,8 7	15,4 3	-	49,8 8
Rozmowa telefoniczna lokalna, 10 min.	0.40	0.45	0.44	0.37	0.31	0.13	0.41	0.24	0.50	0.27	0.73	0.35

²² w kolejności od najtańszych do najdroższych. Por: W. Pawłowski, *Eurokoszyk. Kraje tanie, drogie – i Polska*, „Polityka”, nr11 1999, s. 32

²³ Tamże, s. 34 - 35

Telewizor Sony 72 cm	975,00	1218,07	634,05	991,33	1078,22	1259,73	909,59	1004,25	-	544,08	762,72	996,97
----------------------	--------	---------	--------	--------	---------	---------	--------	---------	---	--------	--------	--------

Kiedy porównamy ceny i średnie płace w poszczególnych krajach Eurolandu okaże się, że w najdogodniejszej sytuacji są Luksemburczycy, Niemcy oraz Włosi. Średnie płace w krajach Eurolandu (w euro) kształtują się następująco²⁴

	Średnie miesięczne zarobki pracowników pełnoetatowych*
Austria	2165
Belgia	2019
Dania	2957
Niemcy	2590
Grecja	1051
Hiszpania	1239
Francja	2289
Irlandia	1247
Włochy	1682
Luksemburg	2635
Holandia	2346
Finlandia	2120
Szwecja	2209
Portugalia	1007
Wielka Brytania	1937
Polska	487

* dane z 1997r, GUS

Analizą różnic w cenach zajęła się również brytyjska firma konsultingowa KPMB. Badaniu poddano 31 podstawowych artykułów. Okazało się, że największą różnicę zanotowano w przypadku soli jadalnej, która w Portugalii kosztuje 12 razy więcej niż we Włoszech. Duże różnice ujawniono w przypadku żywności (kurczaki 400%) i podstawowych leków (tabletki przeciwbólowe 180%). Tak duże różnice wynikają np. z tego, że duże koncerny prowadzą w poszczególnych krajach odmienną politykę

²⁴ Tamże, s. 32; przy przeliczeniach użyto kursu euro na poziomie 1 EUR=4,26 PLN

cenową w zależności od swojej rynkowej pozycji, ilości i siły konkurentów. Wpływ mają także podatki w tym VAT (od 15% w Luksemburgu do 33% w Niemczech) i akcyza. Ceny drogich urządzeń stereofonicznych czy komputerowych już nie podlegają takim wahaniom. Tak jak i oferty salonów samochodowych (10-20%), których ze względu na małe różnice nawet nie włączono do raportu.²⁵

Zniesione granice spowodują, że po pewnym czasie ceny osiągną jednolity poziom. Ceny wysokie obniżą się a niskie podniosą. W najdogodniejszej sytuacji znajdują się takie kraje jak Finlandia, gdzie poziom cen jest bardzo wysoki.

Przeliczenie cen na euro stanowi nowe wyzwanie dla producentów i specjalistów zajmujących się marketingiem. Stosowane dotychczas ceny psychologiczne „poziomu 99” (np. sprzedaż po cenie 9,99 FRF) wyrażone w euro utracą swoje właściwości. Zmiana waluty spowoduje więc konieczność odejścia od takich praktyk, albo zmusi do przepakowywania towaru w odpowiednio mniejsze lub większe opakowania.

Nowa wspólna waluta to także korzyści zewnętrzne, bowiem euro ogranicza znaczenia dolara amerykańskiego jako pieniądza rezerwowego i środka wymiany. Unia Europejska zdobywa tym samym większą autonomię i odgrywa coraz ważniejszą rolę w międzynarodowym systemie walutowym. Euro ma szansę stać się silną walutą międzynarodową i spełniać wszystkie związane z tym funkcje:

- środka wymiany na rynkach walutowych;
- środka tezauryzacji w systemie rezerw;
- jednostki rozliczeniowej w handlu międzynarodowym;
- środka tezauryzacji na międzynarodowych rynkach finansowych;
- jednostki rozliczeniowej w ustalaniu parytetów dla innych walut.

Biorąc pod uwagę rozmiary obszaru gospodarczego i udział strefy euro w gospodarce światowej, można przypuszczać, że euro odniesie sukces w skali międzynarodowej. Zdecyduje o tym m.in. potencjał gospodarczy, stabilność, pozycja zewnętrzna, udział w międzynarodowej wymianie handlowej, światowym PKB, niezależność od zewnętrznych kryzysów, płynność rynku kapitałowego Eurolandu. Trudno jednak na obecnym etapie funkcjonowania Unii Monetarnej ocenić, jak silnie ukształtuje się znaczenie euro w gospodarce świata. Zarówno euro jak i dolar mogą odgrywać decydującą rolę. Przewiduje się²⁶ różne scenariusze przebiegu wyda-

²⁵ Za: *Od kurczaków po wieże Hi-Fi*, „Rynki Zagraniczne”, nr 34 1999, s. 1

²⁶ Por: K. Szelağ., *Euro w roli waluty międzynarodowej* „Bank i Kredyt”, nr 12 1998, s. 62-63

rzeń. Koncepcja określana jako „status quo” przewiduje niewielki wpływ euro na dotychczasowy układ sił. Decydująca rola przypadnie nadal dolarowi. Inna – scenariusz „medium euro”, mówi już o równorzędnym znaczeniu dolara i euro. Natomiast „big euro” przewiduje dominację euro nad dolarem, któremu pozostanie rola drugorzędna w stosunkach międzynarodowych. Najbardziej prawdopodobne wydają się scenariusze „medium euro” i „big euro”, które zdaniem naukowców przyczynią się do wzrostu ogólnego dobrobytu w Europie. Skala i tempo tych zjawisk zależy od tego, na ile inwestorzy zaufają polityce Europejskiego Banku Centralnego. Będzie ono tym silniejsze, im płynniejsze będzie przejście na euro i im bardziej stabilną okaże się nowa waluta. Euro może w ciągu kilku lat stać się pierwszą walutą rezerwową świata, a przyczynią się do tego również obywatele państw mniej rozwiniętych, którzy przechowują swoje oszczędności w dolarach. Gdy do publicznego obiegu wejdą monety i banknoty euro, zaufanie obywateli może się obrócić w jego kierunku.

Niewątpliwie euro pojawi się jako nowa waluta międzynarodowa, nawet gdyby nie zdominowało ugruntowanej przecież pozycji dolara. Pojawiają się jednak scenariusze²⁷, wg których może rywalizować z japońskim jenem o miejsce na rynku międzynarodowym co wynika z silnej pozycji Japonii, która obok stanów Zjednoczonych i obecnie Eurolandu jest kolejną potęgą gospodarczą świata. W ogólnej masie pieniężnej świata 30% przypada na jeny, 26,5% na dolary a 26% na waluty zachodnioeuropejskie (w tym 16,5% na euro).

Parametry euro-zone, Stanów Zjednoczonych i Japonii kształtują się następująco²⁸.

	Euroland	Stany Zjednoczone	Japonia
Powierzchnia całkowita (1000 km ²)	2364	9373	378
Ludność (w mln, 1998)	292	270	127
PKB (w 1998 w mld ecu)	5774	7592	3327
PKB (98/97 zmiana w %)	3,0	3,3	-2,5
Udział w światowym PKB (1997)	15,0	20,2	7,7
Inflacja (listopad 98/97, zmiana w %)	0,9	1,5	0,8

²⁷ Por: K. Szelaż, *Euro w roli...*, s. 64

²⁸ Por: *Twarda podstawa jedności*, „Rynki Zagraniczne”, nr 5-6 1999, s. 5

Deficyt wydatków rządowych (w 1997, w %PKB)	-2,5	-0,3	-3,4
Dług publiczny (w % PKB)	74,5	61,5	86,7
Export (1997, w mld ecu)	760,8	606,3	371,3
Import (1997, w mld ecu)	671,4	792,4	298,6
Bilans handlowy (1997, w mld ecu)	89,4	-186,1	72,7
Trzymiesięczne stopy procentowe (w %, październik 1998)	3,7	5,2	0,7

Dla niektórych państw wprowadzenie jednej waluty to spodziewane korzyści polityczne. Np. Francja liczy na osłabienie dominującej roli niemieckiego banku centralnego Bundesbanku w stosunkach finansowych wspólnoty. Wspólna waluta oznacza bowiem bardziej równomierny wpływ wszystkich państw na politykę monetarną Unii.

A w końcu – jedna waluta to ogromny walor symboliczny stanowiący silny czynnik integracyjny państw zrzeszonych.

Wprowadzenie jednolitej waluty to również koszty, bowiem prawo bicia pieniądza jest jednym z atrybutów suwerenności krajowej, z której 11 państw dobrowolnie zrezygnowało. Euro jako jedyny legalny środek płatniczy w więcej niż jednym państwie go emitującym stanowi odstępstwo od zasady, że bicie monety jest przywilejem tego, kto dane terytorium kontroluje. Emisją euro zajmuje się bank centralny, który nie stanowi organu konstytucyjnego, żadnego istniejącego państwa. Stąd ryzyko braku powiązania waluty z tożsamością narodową.

Pojawią się koszty polityczne związane z integracją, które powodują ograniczenie niezależności gospodarczej państw i utratę ich swobody działania w dziedzinie monetarnej. W przypadku szoków zewnętrznych kraje uczestniczące w EMU nie będą mogły już odwołać się do np. modyfikacji kursu walutowego. Równocześnie rezygnując z własnej waluty państwa tracą dochody z emisji (senioratu) i nie mogą stosować go jako środka finansowania deficytu.

Pojawia się również konieczność zwiększenia nakładów na rozwój najsłabszych regionów, gdyż duże różnice w poziomach gospodarczych zagrażają integracji i harmonijnemu rozwojowi Unii.

Należy liczyć się także z kosztami gospodarczymi, wynikającymi z przedstawienia się na nową walutę przez przedsiębiorstwa, banki i osoby prywatne, występujące w różnym nasileniu w poszczególnych sektorach pro-

dukcji. Najszybciej ujawniają się one w informatyce i instytucjach finansowych. Suma jaką potentat ubezpieczeniowy Allianz wydaje na związane z euro programy komputerowe szacowana jest na 124 mln USD. Łączny koszt zmiany dla europejskich firm oceniany jest na 65 mld USD²⁹.

Dominują opinie, że korzyści będą przewyższać straty. Mimo tego część naukowców sceptycznie odnosi się do UGW. Krytyka wobec wprowadzania nowej waluty w ustalonym terminie pochodzi m.in. z Niemiec, gdzie 155 profesorów wystosowało apel³⁰ opowiadając się za przesunięciem terminu powołania UGW.

Specjaliści zauważają³¹, że mogą pojawić się problemy w zakresie odpowiedniej realizacji polityki pieniężnej. Zapewnienie stabilnej wartości pieniądza może być zaburzone przez wspólną odpowiedzialność za jego emisję. Bank centralny w swoich decyzjach może ulegać naciskom polityków czy społeczeństw poszczególnych państw. Mimo odpowiednich zabezpieczeń prawnych w postaci np. zasady niezależności ESBC, istnieje takie niebezpieczeństwo -zgodnie z art. 107 Traktatu z Maastricht „*Wykonując swoje uprawnienia, zadania i obowiązki nałożone na nie niniejszym Traktatem i statutem ESBC ani EBC, ani narodowe banki centralne i członkowie ich organów decyzyjnych nie będą ubiegać się o instrukcje i przyjmować ich od instytucji lub organów Wspólnoty, od jakiegokolwiek rządu państwa członkowskiego lub jakichkolwiek innych organów...*”³². Poddająca się wpływowi polityka pieniężna mogłaby spowodować osłabienie euro i zjawiska inflacyjne.

Ponadto praca EBC może być nieefektywna z przyczyn instytucjonalnych. Brak doświadczenia, wiedzy, wypracowanych procedur. może mieć wpływ na wiarygodność polityki w ramach UGW. Ryzyko wiąże się również z nadal zbyt dużą różnorodnością sytuacji gospodarczych poszczególnych państw członkowskich. Niska elastyczność rynków czynników wytwórczych stwarza niebezpieczeństwo pojawienia się tzw. asymetrycznych szoków, czyli zaburzeń równowagi, które w różnym stopniu dotkną poszczególne państwa. Mogłyby one być przyczyną destabilizacji sytuacji walutowej w UE, gdyż po przystąpieniu do UGW państwa utracą możliwość regulowania sytuacji gospodarczej poprzez

²⁹ Za: M. Łazarowicz, *Wiara nadzieja i fakty*, „Gazeta Bankowa”, 9-15 styczeń 1999, s. 7

³⁰ Tekst apelu pod adresem internetowym: <http://www.vwl.uni-manheim.de/lehrst/vaubel>.

³¹ Por: J. Pietrucha, *Instytucjonalne dylematy przystąpienia do europejskiej Unii Gospodarczej i Walutowej (...)*, „Studia europejskie” nr 4 1998, s. 68-75

³² Za: R. Pohl, Kryteria fiskalne z Maastricht jako przesłanki stabilnej unii walutowej w Europie, „Ekonomista”, nr 1 1998, s. 116

część instrumentów polityki pieniężnej np. instrument kursu walutowego już teraz niedostępny.

Podjęcie wspólnych decyzji przez wszystkie państwa członkowskie zwłaszcza w przypadku trudności ekonomicznych może okazać się trudne. „(...)współpraca monetarna nie powiązana ze współpracą polityczną nie daje oczekiwanych efektów.”³³ Zwolennicy powołania unii politycznej przed UGW podkreślają, że: „ Unia walutowa powinna zakończyć proces integracji, a nie jak to ma miejsce obecnie – być jednym z jego katalizatorów.”³⁴

Ponadto łatwość handlu, przejrzystość cen, uaktywniając gospodarki Eurolandu może wywołać lokowanie produkcji w krajach dotychczas słabiej rozwiniętych, oferujących tańszą siłę roboczą czy korzystniejszy system podatkowy. Może to wywołać w takich państwach jak Niemcy zwiększenie bezrobocia i zmniejszenie płac. Może jednak pojawić się również tendencja odwrotna. Wykorzystując korzyści skali, koszty transportu, bliskość rynków finansowych producenci będą inwestować w centra powiązane z dobrą infrastrukturą i wykształconą siłą roboczą. Zwiększałoby to zróżnicowanie w rozwoju regionalnym.

Wprowadzenie euro spowodowało zaklasyfikowanie krajów Europy na trzy charakterystyczne grupy. Kraje takie jak Wielka Brytania, Dania i Szwecja, które mimo, że spełniają unijne kryteria, pozostały poza nią z własnej woli określane są jako „opt-out”; kraje, które są członkami Unii ale nie spełniły kryteriów (Grecja) czyli „pre-ins”; oraz tzw. „non-EU-outs”, które nie są członkami Unii. Wśród tych ostatnich znalazły się takie kraje jak Malta, Cypr, kraje Europy Środkowej i Wschodniej, wśród nich Polska.

Wymienione państwa stopniowo będą stawały się członkami nowego systemu. W pierwszej kolejności, tzw. druga fala rozszerzania strefy euro (pierwsza, to dzisiejsi członkowie Eurolandu), znajdą się państwa, które są już w Unii Europejskiej. Grecja, Dania, Wielka Brytania, Szwecja dbają o utrzymanie gospodarek narodowych na poziomie umożliwiającym wejście w struktury strefy euro, prowadzą akcje promocyjne euro wśród obywateli. Przewiduje się, że w wymianie walut narodowych na euro w 2002 r. będą uczestniczyć wszystkie kraje Unii Europejskiej.

Trzecia fala rozszerzania strefy euro dotyczy państw starających się dziś o członkostwo w Unii Europejskiej. Pod uwagę brane są Estonia, Republika Czeska, Węgry, Słowenia, Cypr i Polska jako najbardziej zaawansowane w przygotowaniach.

³³ J. Pietrucha, *Instytucjonalne dylematy...*, s. 73

³⁴ Tamże, s. 72

Zakończenie negocjacji z Polską jest przewidywane nie wcześniej niż w roku 2003. Członkostwo Polski w Unii Gospodarczej nie oznacza jednak automatycznego przyjęcia jej do EMU. Komisja Europejska podkreśla, że nie oczekuje od nowych członków natychmiastowego przystąpienia do Unii Walutowej. Mogłoby to bowiem okazać się ryzykowne, tak dla nowych członków, jak i dla całej strefy euro. Polska zadeklarowała, że będzie zmierzała do uczestnictwa w EMU po wejściu do UE (w zakładanym przez Rząd terminie 01.01.2003r). W swych działaniach Polska dąży do sprostania unijnym kryteriom, które pozwoliłyby na przystąpienie do Unii Walutowej w okresie 2006 – 2008r. Aby tak się stało Polska już teraz przygotowuje się do wejścia. Czas przygotowań został podzielony na 3 okresy³⁵.

- od 1999 – 2003 okres przygotowawczy, od wejścia w życie euro w krajach „jedenastki” do momentu przyjęcia Polski do Europejskiej Unii Gospodarczej. Okres przygotowawczy ma decydujące znaczenie dla daty wprowadzenia do obiegu euro w Polsce. W czasie jego trwania ulega zmianie struktura koszyka złotego, struktura rezerw walutowych (zastąpienie walut europejskich rezerwami w euro) cel polityki pieniężnej i kursowej. Zgodnie z powyższym euro weszło od 1999 roku w skład koszyka walut NBP zastępując w nim markę, funta brytyjskiego, francuskiego i szwajcarskiego franka. Euro stanowi 55% składu koszyka a dolar jak dotychczas 45%;
- od 2003 – 2008 okres przejściowy po przyjęciu Polski do Unii Gospodarczej. Wejście w ten okres oznacza dla Polski przygotowanie się do utrzymywania stabilnej waluty. Jako kraj aspirujący do Unii Walutowej Polska będzie zobowiązana do dwuletniego uczestnictwa w mechanizmie kursowym ERM2³⁶, co oznacza, że m.in. zostanie ustalony kurs centralny w stosunku do euro, dopuszczalne pasmo wahań wokół niego oraz wielostronne uzgodnienia w przypadku zmiany kursu centralnego.
- po 2008 okres po przyjęciu do Unii Walutowej, gdy w obiegu nie będzie już polskiego złotego, ale euro. Wejście w ten okres oznacza m.in. ograniczenie kompetencji narodowego banku centralnego na rzecz EBC.

Przygotowując się do realizacji powyższych założeń we wrześniu 1998 roku Rada Polityki Pieniężnej przygotowała dokument „Średniookresowa strategia polityki pieniężnej na lata 1999-2003”³⁷ przedstawiający „(...) zamierzenia Rady w zakresie kształtowania polityki pieniężnej w horyzoncie dłuższym niż jeden rok, aby przyczynić się w ten sposób do

³⁵ Por: E. Chrabonszczewska, *Euro a rynki finansowe*, „Bank i Kredyt”, nr 12, s. 8

³⁶ ERM2 powstał na mocy uchwały Rady Europejskiej z dnia 16 czerwca 1997 roku.

³⁷ „Bank i Kredyt”, nr 10 1998, s. 7-13

zwiększenia przewidywalności polityki pieniężnej.” „(...) Przygotowanie Strategii znajduje dodatkowe uzasadnienie w kontekście integracji z Unią Europejską, gdyż w procesie dostosowania gospodarki polskiej do standardów UE, a następnie EMU, polityka pieniężna będzie odgrywała bardzo poważną rolę. Spełnienie kryteriów, które warunkują włączenie do unii monetarnej, jest bowiem ściśle związane z polityką pieniężną.”

„(...) Strategicznym celem Polski jest integracja naszej gospodarki ze strukturami UE i w dalszej perspektywie ze strukturami z EMU. Dla realizacji tego celu gospodarka polska spełnić musi w ciągu najbliższych kilku lat szereg kryteriów makroekonomicznych, z których wiele stanowi poważne wyzwanie dla polityki pieniężnej”³⁸

Wspomniane powyżej kryteria to oczywiście kryteria konwergencji zawarte w traktacie z Maastricht, których spełnienie jest niezbędne do uczestnictwa w EMU. Stąd polityka makroekonomiczna Polski koncentruje się wokół poprawy tych wskaźników.

Problem zadłużenia publicznego i deficytu bilansu finansów publicznych nie jest zbyt duży. Polska już dziś ma bowiem poziom długu publicznego niższy niż 60% w stosunku do PKB, a poziom deficytu sektora publicznego (liczony wg metodologii unijnej) jest zbliżony do poziomu 3%. Istotnym problemem dla Polski jest natomiast dostosowanie poziomu inflacji i stóp procentowych do standardów określonych kryteriami konwergencji. Rada ustaliła, że celem polityki pieniężnej jest obniżenie inflacji poniżej poziomu 4% do 2003 roku.

Wprowadzenie jednolitej waluty w jedenastu krajach Europy oznacza dla Polski już teraz pojawienie się nowych warunków, wpływających na funkcjonowanie jej gospodarki. Spotykamy się z większą i ostrzejszą konkurencją na rynku, co wymaga od polskiego handlu podniesienia jakości wyrobów i usług. Równocześnie w wielu grupach towarów, ze względu na niższą cenę, wzrasta atrakcyjność naszych dostawców. Wiąże się z tym szansa dla polskiego eksportu, zwłaszcza, że wprowadzenie jednolitej waluty przyspieszy wzrost gospodarczy w krajach Unii.

Coraz bardziej natarczywe poszukiwanie rynków przez banki strefy euro powinno stymulować polskie banki do usprawniania zarządzania jakością, lepszego zrozumienia potrzeb klientów, wprowadzania nowych instrumentów finansowych.

Międzynarodowe przedsiębiorstwa będą mogły ograniczyć liczbę walut, w których prowadzą interesy, co oznacza prostsze zarządzanie aktywami dewizowymi i mniejsze koszty finansowania. Podmioty gospodar-

³⁸ Rada Polityki Pieniężnej, *Średniookresowa strategia polityki pieniężnej na lata 1999-2003*, „Bank i Kredyt”, nr 10 1998, s. 7-13

cze będą równocześnie miały możliwość zaciągania kredytów w sferze euro, które ze względu na obniżającą się stopę procentową będą o kilka procent niższe niż w Polsce. Polskie firmy mogą już teraz zawierać z firmami zachodnimi umowy liczone w euro, prowadzić księgowość w euro, korzystać z obniżonych, dzięki nowej walucie kosztów transakcji oraz opłat od kredytów.

Sąsiedztwo ze strefą euro to także ułatwienia dla działalności marketingowej. Wynikają one chociażby z możliwości prezentowania na międzynarodowych przetargach ofert w jednej walucie, czy z ograniczenia ryzyka wynikającego ze zmiany kursów walutowych między złożeniem oferty a dniem końcowego rozliczenia transakcji.

W miarę zbliżania się daty przyjęcia Polski do UE jej gospodarka będzie coraz bliżej powiązana z europejską walutą. Jak silne będzie to powiązanie i jak znaczną rolę odegra euro na polskim rynku, zależy od zainteresowania tą walutą instytucji finansowych oraz ogółu przedsiębiorstw. Praktycznie więc skala oddziaływania euro na gospodarkę i polskie rynki finansowe zależy od stopnia otwarcia naszej gospodarki, obecności na naszym rynku bezpośrednich inwestycji zagranicznych, udziału inwestorów zagranicznych na krajowym rynku finansowym oraz udziału naszych inwestorów na rynkach krajów Eurolandu.

Nie jesteśmy w stanie określić, jak długo euro zawładnie Europą. Traktat z Maastricht nie przewiduje możliwości wycofania się krajów członkowskich z jej struktur. Ponadto nie ma postanowień, które dałyby możliwość wykluczenia krajów, które przestaną spełniać wymagania związane z członkostwem albo nie będą realizować obowiązków na nich ciążących. Traktat nie przewiduje również rozwiązania unii na podstawie wspólnej decyzji krajów członkowskich. Ideą twórców UGW było ustanowienie zasad o nieograniczonym czasie trwania.

Istnieje szansa, że w przyszłości za przykładem Unii Europejskiej pójdą inni, np. kraje azjatyckie. Dzisiaj jednak wydaje się to mało prawdopodobne, gdyż przeszkodą są zbyt duże różnice ekonomiczne i polityczne, brak odpowiednich instytucji ponadnarodowych i ewentualna konieczność rezygnacji z dotychczas pilnie strzeżonej przez każdy kraj suwerenności narodowej. Shahid Burki, wiceprezes Banku Światowego ds. Ameryki Łacińskiej i Karaibów zapowiedział jednak, że już przed rokiem 2010 kraje azjatyckie wprowadzą regionalną walutę rywalizującą z euro i dolarem³⁹.

³⁹ Za: *Rywal euro i dolara*, „Rynki Zagraniczne”, nr 60, s. 1